

سیاستگذاری اجتماعی و احساس انزوای اجتماعی در جامعه

ایران

(سنجش و مقایسه میزان پیامدهای انزوای اجتماعی در میان دو گروه توده و نخبه

جامعه در دوران سازندگی، اصلاحات و عدالت و مهرورزی)

مجید فولادیان^۱، محسن جعفری مقدم^۲

مقاله حاضر بر آن است تا با توجه به سه سیاست اجتماعی متفاوت که سه رئیس جمهور پیشین ایران (آقای هاشمی رفسنجانی، آقای محمد خاتمی و آقای احمدی نژاد) در طول ۸ سال مسئولیت خود در پیش گرفتند، به «سنجش و مقایسه میزان پیامدهای انزوای اجتماعی در میان دو گروه توده و نخبه جامعه ایران» در هر دوره بپردازد. در این راستا ابتدا به بررسی ابعاد پیامدهای انزوای اجتماعی پرداخته شده است و چهار بعد اساسی «احساس یأس»، «احساس تنهایی»، «احساس عجز» و «تحمل اجتماعی» به عنوان ابعاد پیامدهای انزوای اجتماعی تعیین گردیده است. سپس شاخص‌های پیامدهای انزوای اجتماعی در سه پیمایش ارزش‌ها و نگرش‌هایی که در دوران سه رئیس جمهور انجام شده است (دو نظرسنجی ملی سال‌های ۱۳۷۴ و ۱۳۸۲ (موج دوم) و ۱۳۹۲) با روش تحلیل ثانویه مورد بررسی قرار گرفته است و میزان شکاف در میان دو گروه توده و نخبه محاسبه گردیده و آنها در دوران سازندگی اصلاحات و عدالت و مهرورزی مورد مقایسه قرار گرفته‌اند. نتایج این پژوهش حاکی از آن بود که هر چند سیاست‌های آقای خاتمی در برخی از شاخص‌های

^۱ دکترای جامعه‌شناسی نظری و فرهنگی دانشگاه تهران، عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی

مشهد fouladiyan@um.ac.ir

^۲ کارشناسی ارشد برنامه ریزی رفاه اجتماعی از دانشگاه تهران، پژوهشگر سیاست گذاری

اجتماعی

«یأس اجتماعی» از جمله رضایت از خانواده، رضایت از وضع سلامتی و رضایت از وضع شهر محل زندگی موفق بوده است، اما دیگر شاخص‌ها و معرف‌های پیامدهای انزوای اجتماعی در دوران ایشان حاکی از افزایش «احساس یأس» در میان هر دو گروه نخبه و توده است. از سوی دیگر شکاف نظر میان این دو گروه نیز در این دوران افزایش یافته است. همچنین در دوره آقای احمدی نژاد نیز شاهد افزایش پیامدهای انزوای اجتماعی در تمام ابعاد هستیم. در بعد «احساس تنهایی» نتایج به گونه‌ای دیگر بود. در حالی که در دوران سازندگی قشر نخبه بشدت خود را بیگانه و تنها احساس می‌کرد، اما در دوران اصلاحات از احساس تنهایی این گروه بسیار کاسته شد اما مجدد در دوره عدالت و مهر ورزی افزایش یافته است. در بعد «احساس عجز و ناتوانی اجتماعی» عملکرد دولت آقای خاتمی در مقایسه با دولت آقای هاشمی رفسنجانی بسیار ضعیف‌تر بوده است، زیرا هر دو گروه نخبه و توده احساس عجزشان در این دوره افزایش یافته است. اما در مورد «تحمل اجتماعی» افزایش ناچیزی را در دوران آقای خاتمی مشاهده می‌کنیم. نکته قابل ملاحظه در این باب شکاف میان نظر توده و گروه نخبه است که آنرا ناشی از تعاملات برون‌گروهی بیشتر گروه نخبه نسبت به توده دانستیم. این بعد در دوره آقای احمدی نژاد کاهش چشمگیری داشته است.

واژگان کلیدی: انزوای اجتماعی، احساس یأس، احساس تنهایی، احساس عجز، تحمل اجتماعی، دوره سازندگی، دوره اصلاحات، دوره عدالت و مهرورزی